

DÉU PARLA EN LA PERSONA DEL SEU FILL

Francesc Ramis Darder

«Al principi existia el qui és la Paraula.
...i el qui és la Paraula s'ha fet home
i ha habitat entre nosaltres»
Jo 1,1.14

Al llarg d'aquestes pàgines exposarem com l'actuació i la paraula de Jesús traspuen el rostre de Déu, amic dels homes i senyor de la Història. Començarem explicant el tarannà de l'actuació de Déu envers el seu poble, Israel, tal com la descriuen algunes pàgines de l'Antiga Aliança. Acte seguit, assenyalarem com Jesús recull les pautes del Déu de l'Aliança per bastir l'home nou, hoste privilegiat del Regne de Déu. Una breu conclusió i una bibliografia succincta sintetitzaran l'estudi.

1. El rostre de Déu entre les pàgines de l'Antic Testament

Encara que l'Antic Testament pugui semblar un llibre difícil, entre les seves línies trobam la imatge de Déu sota el rostre del pare (Is 63,16), la mare (Is 66,13), i l'amic (Is 41,8), que estima i acompanya el seu poble. Ara bé, l'Antiga Aliança no es limita a descriure la identitat divina. Exposava, sobretot, la manera en què Déu modela la comunitat israelita per tal de convertir-la en imatge i semblança de la seva tendresa vers la Humanitat, assedegada d'amor i justícia (Gn 1,1-2,4). Els versets de l'Antiga Aliança desvelen, entre altres temes, l'entrega del Senyor per modelar el seu poble; Déu l'allibera, l'acompanya, el crea, el perdona, i el condueix a la vida per sempre dins les seves bones mans. Vegem-ho amb senzillesa.

1.1. Déu allibera el seu poble, Israel

L'alliberació d'Israel de l'esclavitud d'Egipte constitueix l'esdeveniment central de l'AT: «Èrem esclaus del faraó a Egipte i amb mà forta el Senyor ens va fer sortir d'aquell país [...] per conduir-nos al país que ara ens dóna i que ja havia promès als nostres pares» (Dt 6,20-24).

Els israelites gemegaven i es queixaven de l'opressió egípcia (Ex 2,23). El dolor d'Israel arribà a Jahvè; el Déu d'Israel digué a Moisès: «He vist l'opressió del meu poble a Egipte i he sentit com clama per culpa dels seus explotadors. Conec els seus sofriments; per això he baixat a alliberar-lo» (Ex 3,7-8). Israel sofreix l'amargor de l'esclavatge al país d'Egipte, però, abans d'oferir sacrificis a Déu perquè vulgui salvar-lo, és el Senyor qui s'avança a alliberar-lo de les cadenes; sens dubte, Déu ens ha estimat primer! (cf. 1Jo 4,10).

Les antigues religions entenien el tarannà de l'home com un ésser angoixat. Les creences mesopotàmiques mostraven com l'ésser humà, corprès per les dificultats de la vida, ofereix sacrificis cruels i complexos per obtenir el favor de Déu. Ara bé, i com relata l'Esclatúra, Israel també pateix el deshonor de l'esclavatge a la terra d'Egipte; però la diferència rau en el fet que no és Israel qui es guanya el favor de Déu mitjançant l'oferta de sacrificis, sinó que és el Senyor qui s'ha avançat a estimar-lo i a alliberar-lo del dolor de la servitud al país del Nil.

El relat de la vocació de Moisès ofereix un detall molt rellevant. Quan Déu li dirigí la paraula, «Moisès va mirar i veié que la bardissa cremava però no es consumia» (Ex 3,2). La bardissa que crema sense consumir-se simbolitza la identitat dels qui segueixen el Déu alliberador. Són moltes les dificultats que cremen la nostra existència, com feia el foc de la bardissa; però el qui segueix el Senyor sap que, per dures que siguin les ferides de la vida, no el podran consumir mai, perquè al seu costat batega la presència del Déu que allibera per amor.

Sentir-se alliberat significa creure que Déu ens ha estimat primer. Quan som fidels al Déu de l'amor, no hi ha contrarietat capaç d'aniquilar-nos per sempre.

1.2. Déu acompanya el seu poble

Salvat de l'esclavatge, Israel es demanava: «per què Déu ens ha alliberat?» Vet aquí la resposta: «perquè coneixia els nostres sofriments» (Ex 3,7). Però la resposta suscitava una altra qüestió: «com és que Déu coneixia la nostra pena?» I la resposta va revelar la segona etapa en què Déu modelava Israel amb amor apassionat: Déu coneix el nostre patiment perquè està al nostre costat per acompanyar-nos sempre. L'experiència de Déu que acompanya és tan important que l'Escriptura li dedica les històries patriarcals (Gn 12-40), així els relats manifesten la confiança del poble en el Déu que l'acompanya.

Quan Jahvè cridà Abraham, no el deixà tot sol. Com diu el Gènesi, l'enriquí (Gn 13), pactà amb ell (Gn 17), escoltà la seva pregària (Gn 18), i li concedí descendència (Gn 21). Isaac, el seu fill, comptà amb l'ajuda de Déu quan habitava Quedar (Gn 26,3). El fill d'Isaac, Jacob, rebé la revelació del Senyor (Gn 28,10-20) i gaudí com el seu pare de prosperitat i descendència (Gn 30,25-43). La història de Josep mostra com el Senyor el cuidà i romangué sempre devora ell dins la terra d'Egipte (Gn 39,3).

Ara bé, els patriarques no sempre són models de santedat. Abraham entrega la seva esposa al faraó per enriquir-se a costa d'ella (Gn 12,10-20). Jacob roba la primogenitura al seu germà Esaú (Gn 27). Encara que Abraham i Jacob s'allunyen de Déu, el Senyor resta al seu costat. Per què? Isaïes posa en boca de Déu una frase emblemàtica: «Jo form la llum i crei la tenebra» (Is 45,7). Què significa el verset? Quan obram el bé caminam cap a la llum, anam cap a Déu; quan feim el mal entrem a la tenebra, fugim del Senyor. Dins l'obscuritat de la vida, Déu també roman al nostre

costat per recollir-nos quan vulguem tornar a les seves mans per recomençar la vida segons els seus manaments.

Als relats patriarcalcs, constatam com sempre triomfa el més petit. Esaú era el germà gran i Jacob el petit, però Déu s'inclina pel més jove. Hi havia dues germanes, Lia i Raquel, l'escollida és la menor, Raquel. Jacob tenia molts de fills, però el predilecte va ser el petit, Josep. Déu acompanya tothom, però té privilegiats: els petits, els pobres, els dèbils. Déu tria els senzills per portar a terme el seu projecte. Diu l'Esclitura: «Déu per confondre els savis, ha escollit els qui el món té per ignorants; per confondre els forts, ha escollit els qui són febles als ulls del món» (1Cor 1,27).

Sens dubte, l'amistat de Déu és entranyable, però molt exigent. Els profetes adverteixen que la bondat divina no significa que el Senyor toleri la injustícia. Diu Amós: «Escoltau aquests que oprimiu els febles i maltractau els pobres [...]. Vindran dies que us agafaran amb garfis i se us enduran, com peixos pescats amb l'ham» (Am 4,1-3). Sentir-se guiat per Déu implica esforçar-se per complir amb amor les exigències de la justícia. La constància de la nostra pregària reflecteix la certesa de sentir-nos acompanyats, i la nostra proximitat als pobres manifesta el nostre desig més vertader de trobar-nos amb el Senyor.

1.3. Déu, creador de l'home

Entre els israelites, va sorgir una altra pregunta: «per què Déu ens acompanya?» La resposta fou clara: Déu acompanya Israel perquè acompanya tots els pobles. Aleshores brotà una nova qüestió: «per què Déu acompanya totes les nacions?» La resposta fou contundent: Déu acompanya tots els pobles perquè Déu acompanya tota la creació. En definitiva, Déu ho acompanya tot perquè és en el fonament de tot; Déu ho acompanya tot perquè ho ha creat tot. Però, què significa crear?

La noció del «no-res», tan coneguda a l'Occident modern, constituïa una noció aliena al pensament antic. Les cosmologies orientals

consideraven que l'univers existia des de sempre, però en estat caòtic. Des d'aquesta òptica, el concepte de creació consistia en la iniciativa divina de separar les coses, mesclades entre si, per a posar ordre dins la confusió que amarava el Món. L'epopeia mesopotàmica d'«Atra-Hasis» descriu la creació com «l'ordenament» que les deïtats imposen al «desordre» en què es troba l'Univers. Els déus decideixen crear l'home perquè, com un esclau, faci la feina que pertoca a les divinitats ocioses. Els déus «ordenen» el Cosmos i basteixen l'ésser humà per convertir-lo en servent dels capricis divins; així, la creació i l'home resten subjugats a la tirania de les divinitats.

La idea de creació que figura a la Bíblia és distinta. El relat de la creació afirma que Déu crea el cel i la terra (Gn 1,1; 2,3), els monstres marins (Gn 1,21), l'home (Gn 1,27) i totes les coses (Gn 2,3). Què fa que el relat del Gènesi sigui distint als relats de creació propis dels mites antics? Les divinitats babilòniques «ordenaven» el món i especialment l'home per sotmetre'ls als seus capricis. En canvi, com diu l'Escriptura, Déu no crea el Món i l'Home per convertir-los en esclaus; el Senyor creà l'home per convertir-lo en imatge i semblança seva (Gn 1,26). El projecte diví per a l'ésser humà segella el dret a la felicitat, reafirma la tendresa de Déu, i proclama la vivència de l'amor com l'únic capaç d'omplir la vida de sentit.

L'autor del relat de la creació no va voler escriure un llibre de cosmologia. Amb la ciència del seu temps va descriure l'univers des de la perspectiva de la fe. Va afirmar que en el fons de tot, i principalment en el fons del cor humà, hi batega el projecte amorós de Déu. Això situa l'home en una nova posició: l'Home no és l'esclau de Déu, és l'amic amb qui el Senyor comparteix la vida (Is 41,8).

Afirmar que Déu crea significa creure que estam en les seves bones mans: «En Ell vivim, ens movem i som» (Ac 17,28). Entranya saber que en el més íntim de tota persona hi batega el projecte diví. Així diu el Senyor pels llavis d'Ezequiel: «Trauré d'ells aquest cor

de pedra i els en donaré un de carn, perquè segueixin els meus preceptes» (Ez 11,19). Creure en el Déu creador compromet a la lluita per a inserir en el cor de la Humanitat el projecte amorós del Senyor.

1.4. Déu, pare del perdó

El pecat esgarrava la imatge i la semblança divina amb què el Senyor brodà el rostre de l'ésser humà. Ferit pel pecat, Israel va emprendre amb l'ajuda de Déu una ruta decisiva en el camí de la fe. Encara que la comunitat israelita trencàs amb el martell del pecat el projecte que Déu havia gravat en el seu cor, la misericòrdia del Senyor era capaç de refer-lo de bell nou. El Senyor, el creador de l'Univers, era capaç de perdonar el pecat humà. Diu l'Esclusiva: «Us pensau que m'agrada la mort del pecador? De cap manera. Jo, el Senyor, Déu sobirà, us ho asseguro: el que jo vull és que abandoni els mals camins i que visqui» (Ez 18,23).

Les lleis de Mesopotàmia no preveïen el perdó. Quan l'home pecava rebia un càstig cruel. De forma semblant, quan els déus egipcis descobrien el pecat humà feien com si res i deixaven l'home enfonsat dins el seu fàstic.

Des del caire metafòric, el mot «perdonar» significa també «tornar a crear». Com ja hem esmentat, quan el Gènesi relata l'origen de l'Univers i de l'home, afirma que Déu els ha «creats». De manera semblant, quan el llibre d'Isaïes mostra de quina manera Déu redimeix el seu poble, també utilitza el verb «crear»: «Jo sóc el Senyor, el vostre Sant, sóc el creador d'Israel, el vostre rei» (Is 43,15). Afirmit que el Senyor ha creat Israel significa, des del caire poètic, que l'ha perdonat. El perdó de Déu és tan gran que suposa reordenar de bell nou l'existència, tal com fa el terrissaire quan refà amb el fang una gerra trencada.

Israel era un poble cec i sord; allunyat del Senyor i esclafat per la idolatria (Is 43,18-25). Sofria l'amargor del pecat: el dolor que produeix l'abandó del Déu de la vida per a oferir-se als ídols de

la mort. El dolor del pecat no és el resultat del càstig diví, sinó la conseqüència de la sequera que abrasa la vida de qui s'allunya de l'amor. Saber-se perdonat per Déu significa haver experimentat que el pecat no té la darrera paraula en la vida humana, el darrer gest neix sempre de les mans de Déu, que, amb misericòrdia i bondat, refà la nostra vida a la seva imatge.

1.5. Déu, Senyor de la vida per sempre

La finalitat de l'amor de Déu és que participem eternament de la seva mateixa vida. Pels israelites antics no era possible que l'home visqués amb Déu per sempre. El Senyor era bo, però la distància que hi havia entre la petitesa humana i la magnitud divina era tan gran que feia impossible que poguessin trobar-se algun dia cara a cara. Així Déu va dir a Moisès: «Jo faré passar davant teu tota la meva bondat i pronunciaré el meu nom, que és "el Senyor" [...]. No podràs veure la meva cara [...], em podràs veure d'esquena; però la meva cara, ningú no la pot veure» (Ex 33,18-23). Moisès va veure l'esquena del Senyor, però el rostre, que indica la identitat i la intimitat de Déu, va quedar ocult als ulls del profeta.

Els israelites vivien entre les urpes d'un conflicte. Per una part, no s'atreuen a imaginar que després de la mort l'home pogués viure amb Déu. Per l'altra, sabien que el Senyor modela l'existència humana amb amor apassionat, i per tant, l'home no és un ésser qualsevol dins la creació, l'home és un ésser privilegiat (Sl 8,6). Per a resoldre el dilema, els israelites imaginaren que sota la superfície terrestre hi havia un gran receptacle que anomenaren «Sheol». Quan moria algú l'enterraven i el cos es descomponia, però «el millor» de la persona quedava dipositat en el «Sheol». La mort no aniquilava del tot la persona humana, que, per altra banda, tampoc no anava a la morada de Déu, ja que «el millor» de l'ésser humà restava en el «Sheol».

Els savis d'Israel es rebel·laren contra aquesta solució. Déu no modela l'ésser humà amb amor apassionat, a imatge i semblança seva, per amagar-lo en el «Sheol»; de la mateixa manera que cap

artesà no torneja l'atuell per deixar-lo oblidat. Els savis israelites aprofundiren el camí de la fe fins a poder afirmar amb convicció: «Les ànimes dels justs estan en mans de Déu i cap turment no les podrà tocar. Als ulls dels insensats semblava que morissin; la seva pertença era tinguda per un mal; el seu traspàs, aparentment, era un desastre. Però ells han trobat la pau. Als ulls dels homes sofrien un càstig, però de fet tenien l'esperança segura de la immortalitat [...]. Déu els donarà una felicitat immensa, perquè els ha posats a prova i els ha trobats dignes d'ell» (Sv 3,1-5).

L'home que es deixa modelar pel Senyor resta per sempre a les mans divines. Déu ens estima per a fer-nos fills seus per sempre. Creure en el Déu de la vida significa comprometre l'existència en la lluita per la justícia i la solidaritat humana, fer de l'amor l'eina amb la qual cal plantar la llavor del Regne de Déu. Qui opta per l'amor, treballa per la justícia i engendra la pau pateix la persecució dels poderosos, però té la certesa que viurà per sempre a les mans del Senyor: «Ens feres Senyor per a tu, i el nostre cor no descansarà fins que reposi en tu» (sant Agustí).

2. Jesús de Natzaret, el rostre de Déu entre nosaltres

Com acabam d'exposar i explica l'Antic Testament, l'actuació de Déu transforma l'home mitjançant un procés que hem estructurat en cinc etapes. Ara mostrarem com Jesucrist, el Fill de Déu, conforma l'home nou a través del procés que, des del caire de l'Antiga Aliança, també hem estructurat en cinc moments essencials. L'evangeli segons sant Joan comença amb un verset emblemàtic: «Al principi existia el qui és la Paraula. La Paraula estava amb Déu i la Paraula era Déu» (Jo 1,1); i, més endavant un altre verset emfasitza: «El qui és la Paraula s'ha fet home i ha habitat entre nosaltres, i hem contemplat la seva glòria, glòria que ha rebut com a Fill únic del Pare, ple de gràcia i de veritat» (Jo 1,14). En definitiva, el pròleg del Quart Evangeli recalca que el Fill de Déu fet home, Jesucrist, habita entre nosaltres per mostrar-nos amb les seves obres i paraules el rostre de Déu Pare (cf. Fl 2,6-11). La tasca de Jesucrist, imatge de la glòria de Déu (He

1,3), consisteix en la salvació de l'ésser humà, és a dir, a tornar a convertir l'home, espenyat pel pecat, en imatge i semblança divina. Endinsem-nos entre les línies del Nou Testament.

2.1. Jesús, el Fill de Déu, presència del Déu que allibera

Com hem exposat, Déu alliberà Israel de l'esclavitud d'Egipte (Ex 1-15). També Jesús, imatge de la glòria de Déu (He 1,3), ha vingut a alliberar-nos. Així ho proclamà a la sinagoga de Natzaret davant els veïns que l'escoltaven: «He vingut [...] a portar la bona nova als pobres, a proclamar als captius la llibertat i als cecs el retorn de la llum, a posar en llibertat els oprimits, a proclamar l'any de gràcia del Senyor» (Lc 4,18-19). El caire de l'alliberació concedida per Jesús apareix, entre d'altres aspectes, a les narracions que refereixen els miracles; però, què és un miracle?

Fixem-nos en el relat dels «Deu Leprosos» (Lc 17,11-19). Jesús troba deu leprosos i els diu: «Anau a presentar-vos als sacerdots.» Els israelites anomenaven lepra a qualsevol taca de la pell (Lv 13). Els sacerdots la diagnosticaven, per això Jesús els envia al sacerdot. Els leprosos vivien miserablement en un descampat (Lv 13,45), i esperaven l'arribada del Messies capaç de curar-los la malaltia (Lc 7,18-23). Com assenyala el relat, «mentre hi anaven, van quedar purs de la lepra, però un d'ells s'adonà que havia estat guarit.»

Apreciem-ne un detall essencial, nou leprosos quedaren «purificats», però solament un fou «guarit». Quina és la diferència entre «purificar» i «guarir»? La «purificació» indica un canvi extern: les taques de la lepra han desaparegut; per això, els nou leprosos «purificats» veuen en Jesús solament algú capaç de canviar-los exteriorment. En canvi la «curació» denota una transformació interior que es manifesta també externament. Les taques del leprós guarit desapareixen igual que les dels altres nou; però, i això és decisiu, mitjançant la desaparició de les taques, l'home guarit no percep en Jesús sols la presència d'un mestre prodigiós, sinó que intueix la presència de Déu, aquest és l'autèntic miracle.

El vertader miracle no consisteix sols en la desaparició de la malaltia, sinó a descobrir mitjançant la curació que sota el rostre de Jesús batega la presència de Déu que «guareix». Al llarg de l'AT, Déu és l'únic que guareix; diu l'Escriptura: «perquè jo, el Senyor, us guaresc» (Ex 15,26). El leprós guarit es prosterna davant la manifestació de la divinitat; veu en Crist la presència de Déu entre nosaltres. Així doncs, el leprós guarit ha viscut un miracle; amb la desaparició de la lepra ha contemplat en el rostre de Jesús la presència de Déu que allibera l'ésser humà de l'esclavatge de la malaltia.

2.2. Jesús, Fill de Déu, rostre del Déu que acompanya

Com remarca el Nou Testament, Jesús atreu les multituds (Mc 3,7-11) i especialment els deixebles (Mc 2,23), entre els quals tria els dotze (Mc 3,13-18). Intima amb Pere, Jaume i Joan (Mc 9,2), mentre les dones el segueixen des de Galilea fins a la creu i la sepultura (Mc 15,40). Jesús diu als deixebles: «A vosaltres, Déu us dóna a conèixer els designis secrets del Regne del cel» (Mt 13,11). Pere, Jaume i Joan contemplaran la intimitat de Jesús en la transfiguració (Lc 9,28-36), i entendran plenament la identitat del Senyor després de la resurrecció (Lc 24,36-49), l'ascensió (Lc 24,50-53) i la recepció de l'Esperit Sant (Ac 2,2-13).

Jesús parla a les multituds amb paràboles extretes del llenguatge popular. Vet-ne aquí un exemple: «Amb el Regne del cel passa com amb el gra de mostassa que un home va sembrar en el seu camp: la mostassa és la més petita de totes les llavors; però, quan ha crescut, es fa més gran que les hortalisses i arriba a ser un arbre; fins i tot vénen els ocells del cel a fer niu a les seves branques» (Mt 13,31-32).

Com a recurs literari, la paràbola compara dues entitats de magnitud molt diversa; en el nostre cas, la petitesa del gra amb la grandària de l'arbre de la mostassa. La paràbola proposa, des de la comparació, una opció i ofereix una ensenyança. L'opció cristiana consisteix a plantar el gra de mostassa, símbol del Regne de Déu,

a fi que dins la comunitat humana hi brosti l'Amor del Senyor. La paràbola ensenya que el compromís cristià, per senzill que sigui, fa germinar sempre la llavor del Regne de Déu.

Amb la seva predicació, Jesús no es va limitar a acompanyar les multituds i els deixebles, va prometre per sempre la seva presència fidel: «Jo sóc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món» (Mt 28,20). Com diu l'Escriptura, no emprenem mai sols la vida cristiana, sempre marxa Jesús al nostre costat per fer fruitar la llavor del Regne que sembram dins el cor de la Humanitat.

2.3. Jesús, Fill de Déu, imatge del Creador

Tal com fa l'AT, el NT reafirma la tasca de Déu com a creador de l'Univers i de l'Home, però hi afegeix un tret fonamental; diu l'Apòstol Pau: «[...] per a nosaltres hi ha un sol Déu, el Pare, de qui tot prové i cap al qual caminam, i hi ha un sol Senyor, Jesucrist, pel qual tot existeix i també nosaltres existim» (1Cor 8,6). Com assenyala Pau, la nova creació va començar en Crist: «Els qui viuen en Crist són una creació nova» (2Cor 5,17). En definitiva, Pau afirma que sols la relació amb Crist transforma del tot l'existència humana.

Des d'aquest horitzó, contemplem com l'encontre de Jesús amb la samaritana converteix la dona estranya en una nova criatura (Jo 4,1-42). Vegem-ho. Jueus i samaritans, per raons religioses i racials, es menyspreaven mútuament. Amb la intenció de recalcar la importància de l'encontre entre Jesús i la samaritana, el relat precisa el lloc i l'hora de la trobada: «No gaire lluny de la propietat que Jacob havia donat al seu fill Josep; allà hi havia el pou de Jacob [...]. Era cap a migdia» (Jo 4,5-6). Ambdós personatges tenen set, la dona treu aigua i Jesús li demana de beure.

Devora el pou es produeix l'encontre entre la set de la samaritana i la set de Jesús. Déu té set que l'home tengui set d'Ell. Devora el pou brosta en el cor de la dona l'experiència central de la vida.

Ella i els samaritans afirmen: «L'hem sentit i sabem que aquest és realment el salvador del món» (Jo 4,42).

El resultat de l'encontre personal amb Crist implica conèixer Déu en Esperit i en Veritat (Jo 4,23-24). Adorar Déu en Veritat suposa ser deixeble de Jesús i servidor dels germans. Adorar el Pare en Esperit significa saber que la paga de l'amor és conèixer la paternitat de Déu (Rom 8,15, Gal 4,6), i gaudir dels dons de l'Esperit: «Amor, goig, pau, paciència, benvolença, bondat, fidelitat, dolcesa i domini d'un mateix» (Gal 5,22-23).

La dona i els samaritans han estat creats de bell nou quan atorguen a la seva existència un sentit nou; han transformat l'odi ancestral entre jueus i samaritans en el reconeixement de Jesús com el salvador de tots.

2.4. Jesús, Fill de Déu, imatge del Déu del perdó

Així com el miracle dels deu leprosos explica com la misericòrdia de Jesús esdevé curació (Lc 17,11-19), la narració de Zaqueu mostra la manera com el senyoriu de Jesús confereix el perdó (Lc 19,1-10).

Zaqueu era cap de cobradors d'imposts i molt ric. El sistema impositiu romà era desorbitat i els cobradors s'enriquien extorsionant el poble, per això la gent els menyspreava i eren considerats grans pecadors. Zaqueu desitjava conèixer Jesús, però la gentada i la seva estatura baixa ho impedien. Ara bé, com relata l'Evangeli, és Jesús qui s'avança a mirar el cobrador i dirigir-li la paraula.

El verb grec que traduïm amb la veu «mirar», significa «mirar en el més profund del cor». Jesús no es limita a observar, la seva mirada transforma d'arrel la persona humana. Jesús no veu solament el mal que Zaqueu ha fet, sinó el bé que encara pot fer. Jesús diu a Zaqueu: «Baixa de pressa, que avui m'he d'hostatjar a casa teva» (Lc 19,5). Jesús vol entrar a casa de Zaqueu, perquè la seva tasca

rau a guarir els cors mancats de perdó i de misericòrdia.

La mirada i la paraula de Jesús retornen a Zaqueu la dignitat perduda pel pecat. El relat palesa la dignitat renovada en la nova actitud de Zaqueu; el cobrador es posà «dret davant el Senyor» (Lc 19,8). Sols el perdó, manifestat en la mirada i la veu de Jesús, retorna a Zaqueu la dignitat perduda. Qui se sap perdonat pot clamar amb el salmista: «És bo d'estar prop de Déu, de cercar en el Senyor, Déu sobirà, el meu refugi i de contar totes les seves gestes» (Sl 73,28). Per això Zaqueu es refereix a Jesús com a «Senyor» (Lc 19,8); Jesús no és un personatge curiós que travessa la ciutat, sinó l'únic en qui val la pena dipositar la vida.

Zaqueu, quan ha experimentat el perdó, es converteix i proclama: «Senyor, don als pobres la meitat dels meus béns, i als qui he exigit més diners del compte, els en restituec quatre vegades més» (Lc 19,8). La conversió rau a canviar de vida per a proclamar les meravelles que Déu fa per nosaltres (cf Sl 73,28). La nova vida de Zaqueu el porta per camins més profunds que els que marca l'AT. Així ho manifesta Zaqueu en presència de Jesús: «(El que he robat) ho restituiré íntegrament a qui pertany, amb un recàrrec de la cinquena part del seu valor» (Lv 5,21-25). Qui en veritat rep el perdó no posa límits a l'amor!

La mirada i la paraula de Jesús han atorgat el perdó a Zaqueu. El perdó ha restituit la dignitat al cobrador i li ha permès de veure en Jesús l'únic Senyor de la seva vida. Un cop perdonat, es converteix i retorna al proïsme la misericòrdia rebuda del Senyor. També Zaqueu experimenta com Jesús, rostre del Déu del perdó, l'ha estimat primer.

2.5. Jesús, Fill de Déu, arbre de la Vida

Els capítols de la passió, tal com figuren a l'evangeli de Lluc, exposen l'íntima lluita de Jesús. Mostren com el Senyor sofreix el dolor de la creu sabent-se en les mans del Pare, que li atorgarà la victòria final. Com assenyala l'evangelista, Crist exclama: «Pare,

confii el meu alè a les vostres mans» (Lc 23,46; cf. Sl 31,6). I les mans del Pare porten Jesús a la glòria de la resurrecció. Així ho proclamen els dos homes amb vestits resplendents davant les dones que acudeixen al sepulcre per ungir el cos del Crucificat: «(Jesús) no és aquí, ha ressuscitat» (Lc 24,6).

Durant els episodis de la passió, Jesús mostra una bondat que transforma els seus botxins i el cor dels qui el condemnen: Pilat el proclama innocent tres vegades (Lc 23,4.14.22), el mateix fan les dones i el poble (Lc 23,4.14.22), el bon lladre (Lc 23,41), i el centurió (Lc 23,47).

Entre les línies que narren la crucifixió del Senyor (Lc 23,33-49), apareix l'episodi del «Bon Lladre» (Lc 23,32-33.39-43), descripció de l'última acció de Jesús en favor dels dèbils. El Senyor aboca la seva misericòrdia, convertida en esperança, en el cor del lladre, metàfora dels malmenats per la vida, a qui promet el Paradís. Tota la vida de Jesús és la manifestació de la misericòrdia de Déu entre els homes. El bon lladre és dirigeix a Jesús amb una pregària entrunyellada per la humanitat, la gratuïtat i el sofriment.

El mateix malfactor reconeix que pateix la creu a causa de la seva pròpia culpa; diu sense dubtar: «Nosaltres sofrim justament perquè rebem el que mereixen els nostres actes» (Lc 23,41). La veritat de les paraules mostra la humilitat del lladre. Traspuen l'actitud realista del lladre davant dels avatars de la seva vida. No culpa de la seva situació una altra persona, ell mateix n'assumeix la pròpia responsabilitat.

En veure's tal com és, neix en el cor del bon lladre la capacitat de comprendre Jesús, i diu: «Aquest no ha fet res de mal» (Lc 23,41). Quan la munió es burla de Crist, solament ell, prototip d'home humil, reconeix la bondat de Jesús. Quin mal havia fet Jesús? Sols «el consell del Sanedrí del poble, grans sacerdots i mestres de la Llei» (Lc 22,66) s'atreveixen a presentar amb falsedat acusacions contra Jesús davant el tribunal (Lc 23,1). Jesús no va fer res de dolent; la seva vida va ser una denúncia contra tots els que, des

de la seva condició de poder, obren malament, i per això, aquests mateixos, representats pel Sanedrí, l'han condemnat a mort.

Des del dolor de la creu, la pregària del lladre toca a la porta de la bondat de Crist: «Jesús, recorda't de mi quan arribis al teu Regne» (Lc 23,42). Jesús entrega la seva vida per tots els homes en el cim del Calvari. Els dos lladres pateixen la creu i, tal com feren els israelites a Egipte, sofreixen el dolor i l'oprobri. Però abans que començassin a clamar, Déu ja els havia respost; puix Jesús mor a la creu també per ells i, sense que ho sàpiguen, també inaugura amb ells el Regne de Déu, la nova terra promesa.

Com hem vist, les pàgines de l'AT mostren com Déu acull en les seves mans els justs que pateixen la persecució dels impius. Diu el llibre de la Saviesa: «Les ànimes dels justs estan en mans de Déu i cap turment no les podrà tocar» (Sv 3,1). Recollint tal volta la metàfora del llibre de la Saviesa, el bon lladre redimit per Jesús arriba a la vida nova per sempre amb Jesús en el Paradís; diu Jesús al bon lladre: «T'ho asseguro: avui seràs amb mi al Paradís» (Lc 23,43). Sens dubte, Jesús porta a la seva plenitud el tarannà del Déu de la Vida que amara les darreres pàgines de l'Antiga Aliança.

3. Síntesi final

Entre altres temes, l'Antic Testament mostra les etapes en què Déu constitueix l'ésser humà en imatge i semblança seva per convertir-lo en testimoni del seu amor vers la Humanitat sencera; així Déu allibera, acompanya, crea, perdona, i duu el seu poble cap a la vida per sempre dins les seves bones mans. El Nou Testament, recollint l'actuació de Déu a l'Antiga Aliança, mostra com Jesús, Fill de Déu, basteix la humanitat sencera a imatge i semblança de la misericòrdia divina. D'aquesta manera, Jesús, Fill de Déu, allibera, acompanya, crea, perdona i porta a la vida per sempre aquells que s'arreceren en la seva Paraula. Des d'aquesta perspectiva, la vida de Jesús, Fill de Déu, esdevé la imatge preuada de la bondat del Pare envers la Humanitat sencera.

Bibliografía

- R. AGUIRRE, C. BERNABÉ, C. GIL, *¿Qué se sabe de ...? Jesús de Nazaret*, Ed. Verbo Divino, Estella 2008.
- G. AMENGUAL, *Antropología Filosófica*, Ed. BAC, Madrid 2009.
- G. BARBAGLIO, *Espiritualidad del Nuevo Testamento*, Ed. Sígueme, Salamanca 1994.
- P. BONNARD, *Evangelio según san Mateo*, Ed. Cristiandad, Madrid 1983.
- A. BONORA, *Espiritualidad del Antiguo Testamento*, Ed. Sígueme, Salamanca 1993.
- R. E. BROWN, *La Comunidad del Discípulo Amado*, Ed. Sígueme, Salamanca 1983.
- W. BRUEGGERMANN, *Teología del Antiguo Testamento*, Ed. Sígueme, Salamanca 2007.
- B. S. CHILDS, *El Libro del Éxodo*, Ed. Verbo Divino, Estella 2003.
- S. GULJARRO, *Los Cuatro Evangelios*, Ed. Sígueme, Salamanca 2011.
- E. JÜNGEL, *Dios como misterio del Mundo*, Ed. Sígueme, Salamanca 1984.
- J. MATEOS, J. BARRETO, *El Evangelio de Juan*, Ed. Cristiandad, Madrid 1979.
- T. N. D. METTINGEN, *Buscando a Dios*, Ed. El Almendro, Córdoba 1994.
- R. MICHAUD, *Los Patriarcas*, Ed. Verbo Divino, Estella 1991.
- A. PUIG, *Jesús de Natzaret*, Ed. Proa, Barcelona 2008.
- (ed.), *Biblia y Mística*, Scripta Biblica 6, Barcelona 2011.
- F. RAMIS DARDER, *La Comunidad del Amén. Identidad y Misión del Resto de Israel*, Ed. Sígueme, Salamanca 20012.
- , *Ha hablado el Dios de la Vida*, Ed. Verbo Divino, Estella 2004.
- , *El Verdadero Israel, Testigo del Dios Liberador*, Ed. Verbo Divino, Estella 2006.
- , *Lucas, Evangelista de la ternura de Dios*, Ed. Verbo Divino, Estella 1997.
- , *El Catequista siembra la Palabra de Dios*, Ed. Verbo Divino, Estella 2000.
- E. W. STEGEMANN, W. STEGEMANN, *Historia Social del Cristianismo Primitivo*, Ed. Verbo Divino, Estella 2001.
- J. VÍLCHEZ, *Sabiduría*, Ed. Verbo Divino, Estella 1990.